

**СПОРТИВНЕ СТРАХУВАННЯ В КОНТЕКСТІ
МІЖНАРОДНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА:
ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ**

Силантьєв Д. О.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фізичної культури і спорту,
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Тищенко В. О.

*доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,
професор кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту,
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Загальноприйняті принципи міжнародного права щодо регулювання відносин у сфері спорту, передбачені Віденськими конвенціями «Про право міжнародних договорів» (від 23.05.1969 р.), «Про правонаступництво держав стосовно договорів (від 23.08.1978 р.), застосовано при регламентуванні відносин у сфері спорту – Міжнародній конвенції проти апартеїду в спорті (16.05.1986 р.), Конвенції проти допінгу ETS № 135 (16.11.1989 р.), Європейській конвенції про насильства та неналежної поведінки з боку глядачів під час спортивних заходів, і, зокрема, футбольних матчів ETS № 120 (19.08.1985 р.) та ін.

Зазначимо, що до 1980 року міжнародне правове регулювання у професійному спорті було регламентовано в основному статутами ліг і клубів, якими враховувалися як особливості національного трудового законодавства, так і специфіка виду спорту. На кінець 1990 року на формування законодавчої бази європейського професійного спорту суттєво вплинуло судове право (рішення суду з певного питання в одному з видів професійного спорту набуває статусу прецедента і застосовується у подальшому в інших видах професійного спорту) [1]. Обов'язки щодо забезпечення захисту прав громадян, відповідно до міжнародних документів, покладено на державу, тобто держава, як суверенний суб'єкт міжнародного права, прийнявши на себе відповідне міжнародне зобов'язання, повинна забезпечити захист прав тих чи інших осіб, у тому числі і спортсменів. Таким чином, міжнародні правові основи щодо захисту прав спортсменів формуються на підставі

загальновизнаних норм та принципів міжнародного права, положень міжнародних договорів, нормативно-правових актів міжнародних спортивних організацій та міжнародної судової практики.

Серед груп ризиків, які напряму залежать від виду спорту, небезпечності травм та ймовірності настання випадку, що впливає на розмір страхового тарифу від нещасних випадків і медичного страхування спортсменів, виокремлюють: дуже високі ризики (екстремальні види спорту); високі (контактні види спорту); середні (ігрові види спорту); низькі (плавання, веслування та ін.). Екстремальні види спорту, такі як парашутний спорт, альпінізм, гірський велосипед та інші, часто пов'язані з високою ймовірністю серйозних травм або смертельних випадків, що передбачають високий рівень фізичного навантаження і проводяться в умовах, які самі по собі є небезпечними, що значно збільшує ризик травм. Контактні види спорту, такі як футбол, хокей, регбі, відомі високою інтенсивністю гри, що часто включає фізичні зіткнення між гравцями, що створює підвищений ризик травм, таких як переломи, розриви зв'язок, струс мозку тощо. Ігрові види спорту, як-от баскетбол, волейбол, гандбол, теніс, теж включають фізичну активність та інтенсивність, але меншою мірою залежать від фізичних зіткнень. Ризик травм тут є, але він здебільшого обмежений розтягненнями, вивихами або іншим пошкодженням м'язів та суглобів. Види спорту, які мають низький ризик травм, такі як плавання, веслування або гольф, зазвичай пов'язані з мінімальним фізичним контактом і проводяться в контрольованих умовах. Зазначені види спорту вважаються менш травматичними, і, відповідно, страховий тариф для них буде нижчим.

Страхування передбачає оплату: медичних заходів (діагностику, операцію, лікування в стаціонарі), лікарських препаратів, необхідних засобів та пристосувань, реабілітаційного періоду. На жаль, в Україні наразі відсутня статистика спортивного травматизму, що створює складнощі для визначення кількості спортсменів, які отримали страхові виплати внаслідок травм. Зазначимо, що на практиці отримати страхові виплати спортсменам доволі складно, що зумовлено як невизначеністю статусу спортсмена у законодавстві, так і іншими причинами.

На відміну від України, в якій страхування спортсменів зводиться до добровільного та обов'язкового, у деяких країнах зарубіжжя страхування спортсменів має обов'язкову форму і здійснюється організаторами спортивних змагань, національними лігами та роботодавцями.

Приклади обов'язкового страхування спортсменів у різних країнах демонструють, як законодавство може підтримувати захист здоров'я та безпеки спортсменів. У Німеччині існує обов'язкове медичне страхування та обов'язкове страхування від нещасних випадків. Поліси спортивного страхування в цій країні призначені для покриття тих випадків та видів спортивної діяльності, які не охоплені державними

програмами, що гарантує, що спортсмени отримують фінансову допомогу у разі травм або інших нещасних випадків, які можуть статися під час спортивних заходів. «Закон про спорт» 1981 року встановлює обов'язкове страхування для професійних спортсменів в Італії, та означає, що професійні спортсмени в цій країні повинні мати страхування, яке покриває ризики, пов'язані з їхньою спортивною діяльністю. Таке страхування допомагає захистити їх від фінансових наслідків травм або інших непередбачених ситуацій.

У Бельгії також діє система обов'язкового страхування для професійних спортсменів, яка забезпечує захист спортсменів на випадок нещасних випадків або травм, які можуть статися під час тренувань або змагань. У Франції професійні спортсмени повинні бути застраховані, що допомагає захистити їх від ризиків, пов'язаних зі спортом, і забезпечує необхідну медичну допомогу в разі травм або захворювань. В Іспанії обов'язкове страхування для спортсменів-професіоналів сприяє забезпеченню їхнього здоров'я та безпеки, що допомагає спортсменам отримати необхідну медичну допомогу та компенсацію у разі нещасних випадків.

Варто зазначити, що у Ісландії до переліку страхових випадків, окрім ризиків смерті, інвалідності та тимчасової непрацездатності в результаті нещасного випадку, віднесено також «ризик понесення витрат на хірургічні послуги, стоматологію та госпіталізацію спортсмена». У Словенії до переліку страхових випадків віднесено не тільки змагання та тренування, але й час прибуття до місця їх проведення [2]. Також у окремих країнах передбачено страхові випадки щодо ризиків на спортивних об'єктах, страхування яких передбачено на стадії будівництва.

Як бачимо, особливості страхування спортсменів у країнах зарубіжжя безпосередньо пов'язані з організацією спорту конкретної країни, медичного та соціального страхування та інших умов.

На відміну від міжнародних законодавчих актів, що регулюють діяльність у сфері страхування спортсменів вищих категорій, вітчизняне законодавство потребує суттєвих змін, вдосконалення та гармонізації з міжнародним правом. Наразі страхування спортсменів набуває все більшої актуальності: організатори спортивних заходів активно співпрацюють зі страховими компаніями, страхові компанії виступають спонсорами спортивних заходів, страхують ризики професійних спортсменів, спортклуби та обладнання.

Соціально-правове регулювання гарантій захисту прав спортсменів здійснюється як на основі загальних норм (соціальне забезпечення різних категорій осіб, включно зі страхуванням та нестраховим забезпеченням), так і спеціальних норм, що враховують спеціальний статус суб'єкта-одержувача соціального забезпечення, та означає, що необхідно забезпечити відповідність національних законів міжнародним

стандартам, щоб спортсмени отримували належний захист, а страховий ринок міг ефективно взаємодіяти з спортивною індустрією.

Необхідність гармонізації вітчизняного законодавства зі стандартами міжнародного права в контексті страхування спортсменів вищих категорій має кілька ключових обґрунтувань. Так спорт як індустрія стає все більш комерційним і професіоналізованим. Організатори спортивних заходів активно співпрацюють зі страховими компаніями, а страхові компанії дедалі частіше виступають спонсорами подій, що робить страхування критично важливим елементом економічної інфраструктури спорту. Якщо вітчизняне законодавство не відповідає сучасним стандартам, це може перешкодити подальшому розвитку спорту на національному рівні та обмежити можливості співпраці з міжнародними партнерами.

Крім того, спортсмени вищих категорій часто піддаються високому ризику травм або інших несприятливих подій. Гармонізація законодавства зі світовими стандартами забезпечить належний захист прав спортсменів, зокрема у сфері медичного та страхового забезпечення, що не лише допоможе спортсменам отримати належне лікування та компенсацію у разі нещасних випадків, але й підвищить їхній соціальний статус і забезпечить справедливість у ставленні до них.

Також відповідність вітчизняного законодавства міжнародним нормам дозволить врахувати специфічні умови страхування, притаманні спорту. У міжнародній практиці існують спеціальні страхові поліси, що враховують специфіку різних видів спорту та ризиків, з ними пов'язаних. Вдосконалення вітчизняного законодавства допоможе встановити чіткі правила для страхових компаній, спортклубів та інших учасників спортивної індустрії.

З урахуванням того, що спорт все більше стає міжнародним, гармонізація законодавства забезпечить можливість взаємодії з міжнародними спортивними організаціями та компаніями, що відкриє нові можливості для національних спортсменів, спортклубів та організаторів заходів у контексті участі у міжнародних змаганнях та співпраці з іноземними партнерами.

Отже, удосконалення та гармонізація вітчизняного законодавства зі стандартами міжнародного права має важливе значення для розвитку спортивної індустрії, захисту прав спортсменів та сприяння міжнародному співробітництву у цій галузі.

Література

1. Забезпечення соціальних прав у спорті: монографія /за редакцією М.І. Іншина та Я.Я. Мельника. Київ: Освіта України. 2021. 272 с.
2. Циганов А.А. Зарубіжна практика страхування спортсменів. *Методичний журнал*. 2007. № 6. URL: <http://www.lawmix.ru/bux/57895>.